

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Η ελληνική Επανάσταση του 1821, που ξέσπασε ύστερα από μια μακρά σειρά πράξεων ανταρσίας προς την οθωμανική κυριαρχία, αποτελεί, αναμφίβολα, κορυφαίο γεγονός της νεοελληνικής ιστορίας, με πανευρωπαϊκή σημασία και διαστάσεις, το οποίο οδηγεί από το Έθνος στο Έθνος-Κράτος. Γεννήθηκε μέσα στα φιλελεύθερα ιδεώδη που έσπειραν στην Ευρώπη οι Διαφωτιστές και η Γαλλική Επανάσταση, την προετοίμασαν οι Έλληνες Διαφωτιστές –κυρίως ο Ρήγας Βελεστινλής, το επαναστατικό όραμα του οποίου δεν πραγματώθηκε– και έθεσε τα γερά θεμέλιά της η Φιλική Εταιρεία, χωρίς την οποία η Επανάσταση αυτή δεν θα γινόταν, τουλάχιστον σ' αυτή τη χρονική συγκυρία. Ένα γεγονός το οποίο, για λόγους πολιτικούς αλλά και καθαρά επιστημονικούς, είχε υποβαθμιστεί τις τελευταίες δεκαετίες ως διδακτικό αντικείμενο στα Πανεπιστήμια της χώρας μας. Καθώς όμως πλησιάζουμε στον εορτασμό των 200 χρόνων αυτής της Επανάστασης το ενδιαφέρον αυτό αναθερμαίνεται. Στα μαθήματα αυτού του σεμιναρίου θα επιχειρήσουμε, με τη βοήθεια των πρωτογενών (ανέκδοτων ή δημοσιευμένων) και των πολλών δευτερογενών πηγών, της σχετικής βιβλιογραφίας, αλλά και οπτικοακουστικού υλικού, να προσεγγίσουμε ορισμένες από τις πολλές όψεις αυτού του τιτάνιου Αγώνα της ανεξαρτησίας, Να αναστοχαστούμε, μέσα από τον επιστημονικό διάλογο, τις βιβλιοπαρουσιάσεις και τις γραπτές εργασίες, πάνω σε ζητήματα για τα οποία υπάρχει ήδη τεράστια συσσωρευμένη γνώση. Πιο συγκεκριμένα, θα μας απασχολήσει, κατ' αρχάς, η ίδρυση και ο ρόλος της Φιλικής Εταιρείας στην οργάνωση αυτής της Επανάστασης μέσα στο επαναστατικό-συνωμοτικό κλίμα των ναπολεόντειων και μεταναπολεόντειων χρόνων, ο χαρακτήρας της (εθνικός ή κοινωνικός/ αστική ή μη αστική επανάσταση) και ο ρόλος αφενός των ηγετικών ομάδων του τόπου και αφετέρου του λαού, οι δύο Εμφύλιοι πόλεμοι και οι συνέπειές τους, το κίνημα του Φιλελληνισμού και η συμβολή του στη μερική ευόδωση των στόχων αυτού του Αγώνα και, τέλος, η σταδιακή μεταστροφή της πολιτικής των μεγάλων Δυνάμεων της Ευρώπης υπέρ των επαναστατημένων Ελλήνων, η οποία οδήγησε, τελικά, στην αναγνώριση ενός μικρού ανεξάρτητου ελληνικού κράτους, το 1830.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- *Σε κάθε μάθημα, μαζί με τις σχετικές πηγές θα δίνεται και ειδική βιβλιογραφία
- Αποστολόπουλος Δ, *Η Γαλλική Επανάσταση στην τουρκοκρατούμενη κοινωνία*, Αθήνα 1989.
- Βακαλόπουλος Απ., *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*, τ. Ε' - Η', Θεσ/νίκη -1988.
- Dakin D., *Ο Αγώνας των Ελλήνων για την ανεξαρτησία*, μτφρ. Ρένα Σταυρίδου – Πατρικίου, εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 1983.
- Δασκαλάκης Απ., *La Révolution française et les preludes de l'indépendance hellénique [Η Γαλλική Επανάσταση και τα προμηνύματα της ελληνικής ανεξαρτησίας]*, Παρίσι 1937.

- Διαμαντούρος Ν., *Οι απαρχές της συγκρότησης σύγχρονου κράτους στην Ελλάδα, 1821-1828*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2002.
- Hobsbawm Eric, *Η εποχή των επαναστάσεων 1789-1848*, μτφρ. Μαριέτα Οικονομοπούλου, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2008.
- Η Επανάσταση του εικοσιένα, Επιστημονικό συμπόσιο*, Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών, 4^η έκδοση, Αθήνα 1988.
- Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΒ', *Η Ελληνική Επανάσταση και η ίδρυση του ελληνικού κράτους (1821-1832)*, Εκδοτική Αθηνών Αθήνα 1975 (συλλογικό έργο).
- Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, τ. 3^{ος}, *Η Ελληνική Επανάσταση, 1821-1832* (επιμ. Β. Παναγιωτόπουλος), Αθήνα 2003 (συλλογικό έργο).
- Ιστορία των Ελλήνων*, τόμ. 11, *Η Ελληνική Επανάσταση, 1821-1827*, εκδ. Δομή, Αθήνα χ. χ. (συλλογικό έργο).
- Ιστοριογραφικές συζητήσεις για την ελληνική Επανάσταση του 1921*, Εισηγήσεις στον τόμο *Ιστοριογραφία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας 1833-2002*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2004, τόμ. Α', σ. 565-594.
- Κατσιαρδή – Hering Όλγα (επιμ.), *Οι πόλεις των Φιλικών, Πρακτικά ημερίδας*, Αθήνα 2018.
- Κιτρομηλίδης Π., *Το όραμα της ελευθερίας στην ελληνική κοινωνία*, Αθήνα 1992.
- Κόκκινος Διον., *Η ελληνική Επανάσταση*, τ. 1-6, 6^η έκδοση, Μέλισσα, Αθήνα 1974.
- Κορδάτος Γ., *Η κοινωνική σημασία της ελληνικής επανάστασης του 1821*, Αθήνα 1924.
- Κοταρίδης Ν., *Παραδοσιακή Επανάσταση και Εικοσιένα*, Αθήνα 1993.
- Κρεμμυδάς Β., *Η ελληνική Επανάσταση του 1821: τεκμήρια, αναψηλαφήσεις, ερμηνείες*, Gutenberg, Αθήνα 2016.
- La révolution française et l'hellénisme moderne [Η Γαλλική Επανάσταση και ο νεώτερος Ελληνισμός]*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών Αθήνα 1989.
- Μανδυλαρά Άννα – Νικολάου Γ. (επιμ.), *Η Φιλική Εταιρεία. Επαναστατική δράση και μυστικές εταιρείες στη νεότερη Ευρώπη*, εκδ. Ασίνη, Αθήνα 2017.
- Όψεις της Επανάστασης του 1821, Πρακτικά συνεδρίου*, (Αθήνα 12-13 6. 2015), Αθήνα 2018.
- Πιζάνιας Π. (επιμ.), *Η Ελληνική Επανάσταση του 1821, ένα ευρωπαϊκό γεγονός*, Αθήνα 2009.
- Ροτζώκος Ν., *Επανάσταση και εμφύλιος το Εικοσιένα*, Αθήνα 1997.
- Το ενδιαφέρον για την Ελλάδα και τους Έλληνες από το 1821 ως σήμερα, Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου Οργάνωση Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων – Δήμος Νικολάου Σκουφά* (Άρτα 5-7 Ιουλίου 2013), (επιμ. Ν. Αναστασόπουλος - Άννα Μανδυλαρά - Γ. Νικολάου - Λ. Φλιτούρης), εκδ. Ηρόδοτος, Αθήνα 2015.
- Φιλήμων Ιωάννης, *Δοκίμιον ιστορικών περί της Φιλικής Εταιρείας*, Ναύπλιο 1834.
- Frangos G., *The Filike Etaireia, 1814-1821: a social and historical analysis*, διδ. διατριβή, Columbia University, 1971.
- 1821: Η γέννηση ενός Έθνους-Κράτους* (επιμ. Θ. Βερέμης), 4 τόμοι, Αθήνα 2010.

ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΜΑΧΑΙΡΑ ANNA

Περίληψη:

Το σεμινάριο προσεγγίζει συγκριτικά το φαινόμενο της επανάστασης στη νεότερη και σύγχρονη εποχή. Αφετηρία είναι η εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου "επανάσταση", η συνάφειά του με έννοιες όπως "εξέγερση" ή/και "εμφύλιος πόλεμος" και η προσπάθεια θεωρητικοποίησής του από κοινωνολόγους και πολιτικούς επιστήμονες. Τα ενοποιητικά σχήματα αυτών των επιστημονικών πειθαρχιών αντιπαραβάλλονται με αναλυτικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται από ιστορικούς για την ανάδειξη συναφειών, συσχετισμών αλλά και ιδιαιτεροτήτων μεταξύ διαφορετικών ιστορικών φαινομένων που αποκαλούνται γενικά "επαναστάσεις". Η σχετική και συγκριτική ερμηνευτική εμβέλεια των θεωρητικών σχημάτων και των αναλυτικών εργαλείων θα δοκιμαστούν στη μέλετη διαφορετικών επαναστάσεων, οι οποίες, χρονολογικά και γεωγραφικά, εκτείνονται από την Αγγλική και την Αμερικανική Επανάσταση ως τη Ρωσική στον 20^ο αιώνα. Η ιστορικότητα του φαινομένου της επανάστασης θα αναδειχθεί μέσα από τις διαφορετικές ιστοριογραφικές προσεγγίσεις, που είτε επικαιρικές είτε πιο σύγχρονες εμφανίζονται ιδιαιτέρως μαχητικές στις περιπτώσεις της Γαλλικής και της Ρωσικής Επανάστασης. Οι επιστημολογικά διαφορετικές θεωρητικοποιήσεις του φαινομένου της επανάστασης θα αντιμετωπιστούν ως διαφοροποιήσεις στην αντίληψη των αιτιών, της πορείας, της σημασίας και των νοηματοδοτήσεων των επαναστάσεων.

Βιβλιογραφία:

Γενική βιβλιογραφία:

Armitage, David, *Civil Wars: A History in Ideas* (New Haven: Yale University Press, 2017): ελληνική έκδοση: *Εμφύλιοι πόλεμοι: μια ιστορία στο πεδίο των ιδεών* (Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2020).

Baker, Keith Michael και Edelstein, Dan, (επιμ.), *Scripting Revolution: A Historical Approach to the Comparative Study of Revolutions* (Stanford, CA: Stanford University Press, 2015).

Chartreux, Felix - Chirio, Maud - Lemire, Vincent - Palieraki, Eugenia, *Επανάστασεις. Όταν οι λαοί γράφουν ιστορία* (μτφρ. Γ. Καυκιάς), (Αθήνα: Διόπτρα, 2018)

Goldstone, Jack A., *Revolutions: A Very Short Introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2013).

Goldstone, Jack A. (επιμ.), *The Encyclopedia of Political Revolutions* (New York: Congressional Quarterly/Routledge, 1998).

Haynes, Mike και Wolfreys, Jim (επιμ.), *Ιστορία και επαναστάσεις. Αντικρούοντας τον αναθεωρητισμό* (μτφρ. Γ. Βογιατζής), (Αθήνα: Angelus Novus, 2018).

Malia, Martin, *History's Locomotives: Revolutions and the Making of the Modern World* (New Haven, CT: Yale University Press, 2006).

Newman, Michael, *Socialism: a very short introduction* (Oxford: New York: Oxford University Press, 2005).

Parker, David (επιμ.), *Revolutions and the Revolutionary Tradition on the West, 1560-1991* (New York: Routledge, 2000).

Skocpol, Theda, *States and Social Revolutions: A Comparative Analysis of France, Russia, and China* (Cambridge: Cambridge University Press, 1979).

Skocpol, Theda, *Social Revolutions in the Modern World* (Cambridge: Cambridge University Press, 1994).

Tilly, Charles, *European Revolutions, 1492-1992* (Oxford: Blackwell Publishing, 1995): διαθέσιμο σε ελληνική μετάφραση.

Traugott, Mark, *The insurgent barricade* (Berkeley: University of California Press, 2010).

Palmer, R.R. *The Age of the Democratic Revolution: A Political History of Europe and America, 1760-1800* (Princeton: Princeton University Press, 2014).

Αγγλική Επανάσταση:

Brice K. και Lynch, M., *The Early Stuarts and the English Revolution, 1603-1660* (London: Hodder, 2015).

Worden, B., *The English Civil Wars, 1640-1660* (London: Weidenfeld and Nicolson, 2009).

Hill, C., *God's Englishman: Oliver Cromwell and the English Revolution* (London: Penguin, 1990).

Miller, John, *A Brief History of the English Civil Wars* (London: Robinson, 2009).

Purkiss, D., *The English Civil Wars: A People's History* (London: Harper, 2007).

Royle, T., *Civil War: The War of the Three Kingdoms, 1638-1660* (London: Little, Brown, 2004).

Αμερικανική Επανάσταση

Baylin, B., *The Ideological Origins of the American Revolution, enlarged edition* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1992).

Middlekauff, R., *The Glorious Cause: The American Revolution, 1763-1789* (Oxford: Oxford University Press, 2007).

Taylor, Alan, *American Revolutions: A Continental History, 1750-1804* (New York: Norton, 2017).

Farmer, Alan, *The American Revolution and the Birth of the USA, 1740-1801* (London: Hodder, 2015).

Allison, R.J., *The American Revolution* (Oxford: Oxford University Press, 2015).

Marston, D., *The American Revolution* (London: Osprey Publishing, 2003).

Wood, G., *The Radicalism of the American Revolution* (New York: Vintage, 1993).

Wills, G. *Inventing America: Jefferson's Declaration of Independence* (Boston: Mariner Books, [1978] 2002).

Γαλλική Επανάσταση:

Andress, David, *The Terror: Civil War in the French Revolution* (Boston: Little Brown, 2005).

Baker, Keith M. - Lucas, Colin – Furet, François – Ozouf, Mona (επιμ.), *The French Revolution and the Creation of Modern Political Culture* (Oxford: Pergamon Press, 1987-1994), 4 vol.

Blanning, T.C.W., *The Rise and Fall of the French Revolution* (Chicago: The University of Chicago Press, 1996).

Blanning, T.C.W., *Γαλλική Επανάσταση. Ταξική ή πολιτισμική σύγκρουση* (μτφρ. Τρισεύγενη Παπαϊωάννου) (Αθήνα: Εκδόσεις Οκτώ, 2016).

Censer J. και Hunt L. (επιμ.), *Liberty, Equality, Fraternity: Exploring the French Revolution* (University Park, PA: University of Pennsylvania Press, 2001).βλ. και <http://chnm.gmu.edu/revolution/>

Doyle, William, *Origins of the French Revolution* (Oxford: Oxford University Press, 1999) ή *Des origines de la Révolution française* (Paris: Calmann-Lévy, 1988).

Furet, Francois - Richet, Denis, Η γαλλική επανάσταση (μτφρ. Ηλ. Αθανασιάδης - Β. Μαργώνη), (Αθήνα: Εστία, 1997).

Furet, François – Ozouf, Mona (επιμ.), Dictionnaire critique de la Révolution française (Paris: Flammarion, 1988).

Hunt, Lynn, Politics, Culture, and Class in the French Revolution (Berkeley: Univ. of California Press, 1984).

Georges Lefebvre, Η γαλλική επανάσταση (μτφρ. Σπ. Μαρκέτος), (Αθήνα: ΜΙΕΤ, 2003).

Maillard, Alain κ.ά. (επιμ.), Présence de Babeuf. Lumières, Révolution, communisme, actes du colloque d'Amiens (1989), (Paris: Publications de la Sorbonne, 1994).

Maistre, Joseph Marie, Κατά της γαλλικής επαναστάσεως (μτφρ. Τ. Αθανασόπουλος), (Αθήνα: Καστανιώτης, 1999).

Michelet, Jules, Histoire de la Revolution française. Ιστορία της Γαλλικής Επανάστασης (μτφρ. Κλ. Μισσοτάκη), (Αθήνα: Εκδόσεις Εμπορικής Τράπεζας, 1989).

Mignet, F. A., Ιστορία της γαλλικής επανάστασης (μτφρ. Γ. Κουχτσόγλου), 2 τ., (Αθήνα: Δωρικός, 1989).

De Robespierre, Maximilien François Marie Isidore, Αρετή και τρομοκρατία: Λόγοι από την Γαλλική Επανάσταση (μτφρ. Θ. Σαμαρτζής, επιμέλεια Σλαβόι Ζίζεκ), (Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, 2008).

Rudé, George, The Crowd in History: A study of popular disturbances in France and England, 1730-1848, (London, Serif, 2nd edition, 2005).

Soboul, Albert, Η Γαλλική επανάσταση (μτφρ. Κ. Ζαρούκας), Αθήνα: Ζαχαρόπουλος, 1967.

Soboul, Albert, Jean-René SURATTEAU et François GENDRON (dir.), Dictionnaire historique de la Révolution française, Paris, PUF, 1989.

Tackett, Timothy, Becoming a Revolutionary: The Deputies of the French National Assembly and the Emergence of a Revolutionary Culture (1789-1790) (University Park, PA: University of Pennsylvania Press, 1996).

Χρήστος Χατζηιωσήφ, «Διακόσια χρόνια από τη Γαλλική Επανάσταση. Εορτασμός ή Αμφισβήτηση;», Ο Μνήμων, τ. 13, 1991, σ. 231-254.

Επαναστάσεις του 19^{ου} αιώνα

Agulhon, Maurice, 1848: η επανάσταση στη Γαλλία ή η μαθητεία στη δημοκρατία (μτφρ. Ι. Πεντάζου), (Αθήνα: Πόλις, 2006).

Eley, Geoff, Σφυρηλατώντας τη δημοκρατία η ιστορία της αριστεράς στην Ευρώπη (μτφρ. Θ. Κατσικερός), (Αθήνα: Σαββάλας, 2002).

Hobsbawm, Eric, Η εποχή των επαναστάσεων, 1789-1848 (μτφρ. Μ. Οικονομοπούλου, Α. Κάσδαγλη), (Αθήνα: ΜΙΕΤ, 2000).

Ρωσική Επανάσταση

Ferro, Marc, October 1917: a social history of the Russian revolution, (London: Routledge & Kegan Paul, 1980).

Fitzpatrick, S. The Russian Revolution, new edition (New York: Oxford University Press, 2008).

Mayer, A. The Furies: Violence and Terror in the French and Russian Revolutions (Princeton: Princeton University Press, 2000).

Serge, Victor, 1890-1947. Έτος ένα της ρωσικής επανάστασης (μτφρ. Π. Ψάνης), (Αθήνα: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, 2017).

Smith, S. A., Η ρωσική επανάσταση: Μια σύντομη εισαγωγή (μτφρ. Γ. Αβραμίδης), (Θεσσαλονίκη: Θύραθεν, 2015).

Smith, S. A., Russia in Revolution: An Empire in Crisis, 1890 to 1928 (Oxford: Oxford University Press, 2017).

Wood, Alan, The Origins of the Russian Revolution, 1861-1917, (London: Routledge, 2003).

Μαργαρίτης, Γιώργος. Η Ρωσική Επανάσταση (Αθήνα: Εκδόσεις ΚΨΜ, 2017).

[Συλλογικό] Η Οκτωβριανή Επανάσταση και η εποχή μας: θεωρητικές προσεγγίσεις και ερμηνευτικές προεκτάσεις (Εκδόσεις ΚΨΜ, 2017).

Σφήκας, Θανάσης Δ., «'Η πιο απειλητική από όλες μας τις αβεβαιότητες': η Οκτωβριανή Επανάσταση και το Σοβιετικό Κράτος στην αγγλοσαξονική κοσμοαντίληψη, 1917-1921», Τα Ιστορικά, τόμος 66 (2017).

ΙΣΤΟΡΙΑ, ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Αγγλικός τίτλος: **HISTORY, A SOCIAL SCIENCE**

CONTEMPORARY HISTORIOGRAPHICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES

ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ ΑΝΝΑ

Γενικές επισημάνσεις – Σκοπός του σεμιναρίου

Τα τελευταία τριάντα, τουλάχιστον, χρόνια, η ιστορία - όπως κάθε ζωντανή επιστήμη - επανεξετάζει τα επιστημολογικά θεμέλια του κλάδου της σε σχέση με νέα προβλήματα των μελετώμενων κοινωνιών, τα οποία οδηγούν σε αναθεώρηση του ιστορικού έργου· αναδεικνύονται, έτσι, νέοι τρόποι προσέγγισης των ζητημάτων, αλλά και νέα αντικείμενα έρευνας. Το κλίμα, το σώμα, ο μύθος, η γιορτή, η νοοτροπία, οι νέοι, η κινηματογραφική εικόνα, οι σφυγμομετρήσεις της κοινής γνώμης, το βιβλίο, τα εδέσματα, οι ασθένειες, ο θάνατος, οι τεχνικές, είναι μόνο μερικά από τα νέα πεδία έρευνας της παγκόσμιας ιστοριογραφικής παραγωγής. Ανάλογο είναι το ενδιαφέρον για νέες ιστορικές μεθόδους και για νέες αρχειακές πηγές ή για την διαμόρφωση μίας νέας οπτικής στη διευρεύνηση γνωστού αρχειακού υλικού. Τέλος, η ιστορία ενδιαφέρεται όλο και περισσότερο για τον «εαυτό» της, δηλαδή για την ιστορία της ιστορίας, αλλά και για τον «παραγωγό» της τον ίδιο τον ιστορικό, ο οποίος, όπως σημειώνουν, οι Ζακ Λε Γκοφ και Πιερ Νορά *«όντας μάστορας στη δουλειά του (ο Marc Bloch το θεώρησε κανόνα), είναι πάντα πάρα πολύ – κι όχι απλώς όσο χρειάζεται – ένας άνθρωπος της τέχνης»*.

Το σεμινάριο θα μελετήσει τις σημαντικότερες ιστοριογραφικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις του 20ού αιώνα, τους μετασχηματισμούς, δηλαδή, των ιστορικών σπουδών, όχι μόνο ως εσωτερικές διεργασίες της ιστορικής επιστήμης, αλλά και σε σχέση με τις ευρύτερες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές εξελίξεις. Θα μας απασχολήσουν η κοινωνική ιστορία, η οικονομική ιστορία, οι μετασχηματισμοί της μαρξιστικής ιστοριογραφίας, η περίφημη σχολή των Annales, η ποσοτική και η σειραϊκή ιστορία, η μικροϊστορία, η ιστορία των επιχειρήσεων και

των επιχειρηματιών, η κλειομετρία (ή νέα οικονομική ιστορία), η νέα πολιτισμική ιστορία, η ανθρωπολογική προβληματική, η γλωσσική «στροφή» κ.λπ.

Σε ένα δεύτερο, αλλά σημαντικότερο, επίπεδο, το σεμινάριο θα φέρει σε επαφή τους φοιτητές με έναν μεγάλο αριθμό ψηφιοποιημένων αρχείων της Ελλάδας και της Ευρώπης, ώστε να εξοικειωθούν με την χρήση και την ιστορική ανάλυση διαφορετικών πρωτογενών πηγών. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, θα παρουσιασθούν ενδιαφέρουσες παρεμβάσεις ιστορικών και αρχειονόμων από την πρόσφατη διημερίδα «Αρχεία και πολιτικές για την ιστορική έρευνα», την οποία διοργάνωσε ο Τομέας Ιστορίας Νεότερων Χρόνων, με το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Νεότερος και Σύγχρονος Κόσμος: Ιστορία, Λαογραφία, Ανθρωπολογία», του Πανεπιστημίου μας.

Πεδία Διαλέξεων

1. Η ανάδειξη της ιστορίας σε επαγγελματικό κλάδο κατά τον 19ο αιώνα
- Η «αρχαιολογία» της Οικονομικής Ιστορίας και οι μεγάλοι στοχαστές
2. Η Οικονομική Κρίση του 1930 και η σύγχρονη Οικονομική Ιστορία - Η σχολή των Annales και η Μαρξιστική Κριτική
3. Η Ποσοτική Ιστορία ή μια Ιστορία των Σειρών - Η Ιστορία των Επιχειρήσεων και των Επιχειρηματιών
4. Η Ιστορική Κοινωνική Επιστήμη και η Μικροϊστορία
5. Η Κλειομετρία ή Νέα Οικονομική Ιστορία - Η «Παν-Ευρωπαϊκή» προσέγγιση της Οικονομικής Ιστορίας
6. Η νέα Πολιτισμική Ιστορία
7. Η ανθρωπολογική προβληματική
8. Η πρόκληση του μεταμοντερνισμού και η γλωσσική «στροφή»
9. Όψεις της Ελληνικής Ιστοριογραφίας κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα:
«να διασώσουμε την Ιστορία από το Έθνος»;
10. Αρχεία και Πολιτικές για την ιστορική έρευνα 1
11. Αρχεία και Πολιτικές για την ιστορική έρευνα 2
12. Αρχεία και Πολιτικές για την ιστορική έρευνα 3
13. Αρχεία και Πολιτικές για την ιστορική έρευνα 4

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Ζακ Λε Γκοφ – Πιερ Νορά, *Το έργο της Ιστορίας*, Εκδόσεις Ράππα, Αθήνα 1981, τόμος Α, Β, Γ.
- Francois Dosse, *Η Ιστορία σε Ψίχουλα. Από τα Annales στη «Νέα Ιστορία»*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1993.
- Γκέοργκ Ίγκερς, *Νέες Κατευθύνσεις στην Ευρωπαϊκή Ιστοριογραφία*, Εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991.
- Γκέοργκ Ίγκερς, *Η Ιστοριογραφία στον 20ό αιώνα*, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 2006.
- Carlo Cipolla, *Between Two Cultures. An Introduction to Economic History*, Norton & Company, New York-London 1991.

- Άννα Μανδουλαρά, *Η διπλή ζωή της Οικονομικής Ιστορίας. Θέματα Ευρωπαϊκής Ιστοριογραφίας*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα 2008.
- *Αρχεία και πολιτικές για την ιστορική έρευνα*, Πρακτικά επιστημονικής διημερίδας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, (υπό έκδοση)
- White, Hayden. 1973. *Metahistory. The Historical Imagination in Nineteenth Century Europe*. Βαλτιμόρη και Λονδίνο: The Johns Hopkins University Press.
- Williams, Raymond. 1994. *Κουλτούρα και ιστορία*, μτφρ. Βενετία Αποστολίδου. Αθήνα: Γνώση.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΑ: ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΕΓΑΛΟ ΠΟΛΕΜΟ ΣΤΟΝ 21^Ο ΑΙ.

ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ ΛΑΜΠΡΟΣ

Ο στόχος του σεμιναρίου είναι η εξοικείωση των φοιτητών με την ανάλυση της εικόνας και με τη χρήση των οπτικών πηγών ως τεκμήρια της ιστορικής έρευνας. Καλύπτοντας μια περίοδο από την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου ως σήμερα, το σεμινάριο εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους η έλευση των νέων τεχνολογιών στην μετάδοση και την αναπαραγωγή μετέβαλλε την σχέση των σύγχρονων κοινωνιών με την εικόνα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην σχέση της εικόνας με την προπαγάνδα. Στο σεμινάριο αναλύονται μια σειρά από διαφορετικούς τύπους εικόνων (αφίσες, φωτογραφίες, κινηματογραφικές ταινίες, σχέδια και γελοιογραφίες, λαϊκές εικόνες, τηλεοπτικά προγράμματα κτλπ), οι χρήσεις τους σε πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο και οι τρόποι συγκρότησης των πολιτισμικών αισθητικών προτύπων στις σύγχρονες κοινωνίες.

Διάγραμμα:

1. Εισαγωγή.
2. Η εικόνα στην υπηρεσία της προπαγάνδας: Από τον Μεγάλο Πόλεμο στην Επανάσταση των Μπολσεβίκων
3. Η εικόνα στην υπηρεσία της προπαγάνδας: η φασιστική Ιταλία και η ναζιστική Γερμανία
4. Η εικόνα στην υπηρεσία της προπαγάνδας: ο λόγος του «Λευκού ανθρώπου» και η αποικιοκρατία
5. Το φωτορεπορτάζ
6. Η εικόνα στην υπηρεσία της προπαγάνδας: ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος
7. Η ανακάλυψη του Ολοκαυτώματος
8. Η ανακάλυψη του Αμερικάνικου Ονείρου
9. Η οπτική κουλτούρα του Ψυχρού Πολέμου
10. Η μαζική κουλτούρα και η παγκόσμια εικόνα
11. Η εικόνα ως αντι-ιστορία
12. Συμπεράσματα

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ (19^{ΟΣ} - ΑΡΧΕΣ 20^{ΟΥ} ΑΙ.).

ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Αντικείμενο του μαθήματος είναι να καταγράψει και να ερμηνεύσει τα παραβατικά φαινόμενα από την ίδρυση του ελληνικού κράτους έως περίπου τη βενιζελική τετραετία του 1928-1932. Άλλωστε, αυτά με βασικότερο τη ληστεία επηρέασαν

σημαντικά την καθημερινότητα των πολιτών και τη λειτουργία του δημόσιου βίου και αφετέρου συνδέθηκαν με τις μορφές κοινωνικής δράσης της περιόδου και του τόπου. Βασικές εκφάνσεις του φαινομένου αποτέλεσαν οι δολοφονίες, οι εκβιασμοί, οι ζωοκλοπές, οι απαγωγές και οι αιχμαλωσίες προσώπων για την απελευθέρωση των οποίων απαιτήθηκαν υψηλά χρηματικά ποσά. Πρέπει να επισημανθεί ότι αναπτύχθηκε και ένα πλέγμα πελατειακών σχέσεων μεταξύ των παραβατών και των πολιτικών στελεχών με αποτέλεσμα τα αντίστοιχα φαινόμενα να σημειώσουν έξαρση.

Σκοπός του μαθήματος, με την βοήθεια των ιστορικών τεκμηρίων και γενικότερα των πηγών, είναι να απαντήσει σε ουσιώδη ερωτήματα, όπως τις πτυχές της κοινωνικής ζωής που επηρεάστηκαν από τα παραβατικά φαινόμενα, τις συνέπειες των φαινομένων αλλά και των μεθόδων καταστολής του καθώς και το κατά πόσον τα προβλήματα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους συνέβαλαν στην έξαρση των φαινομένων

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Έφη Αβδελά, *Δια λόγους τιμής, Βία, συναισθήματα και αξίες σε μια μετεμφυλιακή Ελλάδα*, Αθήνα 2002.

Έφη Αβδελά, «*Νέοι εν κινδύνω*», *Επιτήρηση, αναμόρφωση και δικαιοσύνη ανηλίκων μετά τον πόλεμο*, Αθήνα 2013.

Νικόλαος Α. Αναστασοπουλος, *Παραβατικές συμπεριφορές και καταστολή στην Ελλάδα κατά τον Μεσοπόλεμο: το παράδειγμα του Νομού Ιωαννίνων*, Ιωάννινα 2012 (2 τόμοι).

Νικόλαος Α. Αναστασόπουλος, *Η ληστεία στο ελληνικό κράτος (μέσα 19ου-αρχές 20ού αι.)*, Αθήνα 2018.

Πολυμέρης Βόγλης, *Η εμπειρία της φυλακής και της εξορίας, οι πολιτικοί κρατούμενοι στον εμφύλιο πόλεμο*, Αθήνα 2002.

Τάσος Βουρνάς, *Τα φοβερά ντοκουμέντα. Η σφαγή στο Δήλεσι, Αγγλοκρατία και Ληστοκρατία*, Αθήναι 1980.

Μάρκος Α. Γκιόλιας, *Παραδοσιακό δίκαιο και οικονομία του τσελιγκάτου*, Αθήνα 2004.

Στάθης Δαμιανάκος, *Παράδοση ανταρσίας και λαϊκός πολιτισμός*, Αθήνα 1997.

Χρήστος Α. Δερμεντζόπουλος, *Το ληστρικό μυθιστόρημα στην Ελλάδα, μύθοι - παραστάσεις - ιδεολογία*, Αθήνα χ.χ.

Γιώργος Αθ. Ζαχαρίου, *Η ληστεία στη Θεσσαλία (1750-1931)*, Βόλος 1997.

Νίκος Θεοτοκάς - Νίκος Κοταρίδης, *Η οικονομία της βίας, Παραδοσιακές και νεωτερικές εξουσίες στην Ελλάδα του 19ου αιώνα*, Αθήνα 2006.

Ακρίτας Καϊδατζής, *Ο δικαστικός έλεγχος των νόμων στην Ελλάδα 1844 - 1935*, Αθήνα 2015.

Ιωάννης Σ. Κολιόπουλος, *Η ληστεία στην Ελλάδα (19ος αι.)*. *Περί λύχνων αφάς*, Θεσσαλονίκη 1996 (πρόκειται για επανέκδοση του: *Ληστές, η κεντρική Ελλάδα στα μέσα του 19ου αιώνα*, Αθήνα 1979).

Νέστωρ Κουράκης, *Ποινική καταστολή μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος*, Αθήνα 2009.

Κώστας Κωστής, «*Τα κακομαθημένα παιδιά της Ιστορίας*». *Η διαμόρφωση του νεοελληνικού κράτους 18ος-21ος αιώνας*, Αθήνα 2014.

Ρίκα Μπενβενίστε, *Η ποινική καταστολή της νεανικής εγκληματικότητας τον 19ο αιώνα (1833-1911)*, Αθήνα / Κομοτηνή 1994.

Θεόδωρος Α. Νημάς, «Η ληστοκρατία στη Βορειοδυτική Θεσσαλία από την απελευθέρωσή της (1881) έως το 1930 περίπου», *Τρικαλινά*, τόμ. 20, Τρίκαλα 2000, σσ. 181-268.

Γεώργιος Β. Νικολάου, «Η κατάσταση στην περιοχή Τρικάλων τη δεκαετία 1867-1877 με βάση ανέκδοτα έγγραφα του γαλλικού προξενικού πρακτορείου Λάρισας και του υποπροξενείου Βόλου», *Τρικαλινά*, τόμ. 23, Τρίκαλα 2003, σσ. 167-184.

Παναγιώτης Στάθης, *Κρατική επιβολή και εσωτερική ασφάλεια στην Ελλάδα του 19ου αιώνα (1833- 1864)*, διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 1999.

Διονύσης Τζάκης, «Ένοπλοι στην ελληνοτουρκική μεθόριο στα μέσα του 19ου αιώνα. Τα όρια των αρματολικιών και τα σύνορα των κρατών», *Δοκιμές*, τχ. 4 (φθινόπωρο 1996), σσ. 8-37.

Βαγγέλης Τζούκας, «Κράτος, καταστολή και τοπικές κοινωνίες στο Μεσοπόλεμο. Η ληστεία στην Ήπειρο», *Η Ελλάδα στο Μεσοπόλεμο* (επιμ. Ε. Αβδελά, Ρ. Αλβανός, Δ. Κουσουρή, Μ. Χααραλαμπίδης), Αθήνα 2017, σσ. 133-149.

Άγγελος Τσιγκρής, *Το έγκλημα της ανθρωποκτονίας στην Ελλάδα*, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2002.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Το μάθημα-σεμινάριο ασχολείται με την εξέλιξη των ιδεών και την ανάπτυξη των βασικών θεωρητικών ρευμάτων στο χώρο της Λαογραφίας από τη γένεσή της μέχρι σήμερα. Παράλληλα παρουσιάζονται οι ανάλογες μεθοδολογικές εξελίξεις με αναφορά σε συγκεκριμένα παραδείγματα. Έμφαση δίνεται στις σύγχρονες ανθρωπολογικές προσεγγίσεις με εφαρμογές στην επιτόπια εθνογραφική έρευνα με συμμετοχική παρατήρηση. Πραγματοποιείται επίσης μία τριήμερη αποστολή σε χωριό της Ηπείρου, με σκοπό την άσκηση των φοιτητών στην επιτόπια έρευνα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο πλαίσιο συλλογικών και ατομικών εργασιών.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΜΑΡΙΛΕΝΑ

Μεταπτυχιακό σεμινάριο με αμιγώς ερευνητικό και διαδραστικό χαρακτήρα. Αντικείμενο των παραδόσεων αποτελούν, αφενός, η ιστορία της ελληνικής λαογραφίας στα εθνικά και διεθνή της συμφραζόμενα, και, αφετέρου, η ανασκόπηση βασικών «στιγμών» της ανθρωπολογικής θεωρίας. Παράλληλα, οι φοιτητές διεξάγουν τη δική τους επιτόπια έρευνα και ενημερώνουν το μάθημα καταθέτοντας τη δική τους εμπειρία και αποκτώμενη γνώση.

Οι φοιτητές συμμετέχουν στο μάθημα με απόδοση αποτελεσμάτων εθνογραφικής έρευνας πεδίου και αξιολογούνται μετά την παράδοση γραπτής εργασίας.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ: ΑΣΤΙΚΕΣ-ΛΑΪΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟΙ ΣΥΡΜΟΙ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ

ΔΑΛΙΑΝΟΥΔΗ ΕΙΡΗΝΗ (ΡΕΝΑΤΑ)

Περιεχόμενο:

Στο εν λόγω μεταπτυχιακό σεμινάριο παρουσιάζεται η πορεία/ ιστορία της ελληνικής μουσικής, από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα ως σήμερα, εξετάζοντας όλα τα είδη της αστικής λαϊκής μουσικής και των παράλληλων μουσικο-χορευτικών συρμών (βλ. θεματικούς άξονες παρακάτω) στο ιστορικό-κοινωνικό και πολιτισμικό τους πλαίσιο.

Γίνεται ανάλυση των χωρο-χρονικών συνθηκών ανά δεκαετία και εξετάζεται η εκάστοτε μουσική δημιουργία και η χορευτική πράξη στο πολιτισμικό της συγκείμενο. Εξετάζεται, επίσης, η σχέση μουσικής-χορού και κοινωνίας, όπως και ο χορός ως ταυτότητα νεανικών υποκουλτούρων.

Οι βασικοί θεματικοί άξονες της «Ιστορία της ελληνικής μουσικής II» είναι:

1. Αστικο-λαϊκή μουσική (1850-1950)
  - Σμυρναϊκό-πολίτικο τραγούδι
  - Επιθεωρησιακό τραγούδι μεσοπολέμου
  - Πειραιώτικο ρεμπέτικο
  - Ελαφρό τραγούδι
  - Μεταπολεμικό λαϊκό τραγούδι
  - Νέο κύμα
  - Έντεχνο-λαϊκό τραγούδι
  - Λαϊκή- pop μουσική '70-'80
2. Σύγχρονες μουσικές τάσεις
  - Ελληνική ροκ σκηνή '70-'80-'90-'00
3. Χορός και κοινωνία
  - Χορευτικοί συρμοί '40 (ευρωπαϊκοί χοροί – ball rooms)
  - Χορευτικοί συρμοί '50 (λάτιν και αστικο-λαϊκοί χοροί)
  - Χορευτικοί συρμοί '60 (μοντέρνοι χοροί, νεανικές υποκουλτούρες)

Τα μαθήματα θα συνοδεύονται από οπτικο-ακουστικό υλικό. (CDs, DVDs, PPT)

Όλες οι θεματικές υποστηρίζονται από έγκριτη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία και συνοδεύονται από οπτικο-ακουστικό υλικό (PPT, DVDs, CDs)

Μαθησιακοί στόχοι:

- α) Γνωριμία με τα είδη της αστικο-λαϊκής μουσικής του 19^{ου} και του 20ού αιώνα
- β) Ερμηνεία πώς οι κοινωνικές, πολιτικές, ιστορικές, οικονομικές συνθήκες κάθε εποχής διαμορφώνουν διαφορετικές μουσικές.
- γ) Σύνδεση Μουσικολογίας με την (Πολιτισμική) Ιστορία.
- δ) Κατανόηση μουσικής/ πολιτισμικής φυσιολογίας της Ελλάδας
- ε) Αναγνώριση των ειδών μουσικής και χορού κάθε εποχής.

Βασική Βιβλιογραφία – Διαδικτυογραφία (δωρεάν από τον Εύδοξο)

- Δαλιανούδη, Ρενάτα (2017), *Η ιστορία της ελληνικής μουσικής από την αρχαιότητα ως σήμερα*, ραδιοφωνικό ντοκιμαντέρ, ΣΚΑΙ 100,3 FM. Διαθέσιμο

Αναλυτική ειδική βιβλιογραφία θα δίνεται σε κάθε θεματική ενότητα.

ΕΠΙΤΕΛΕΣΗ, ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΑΣΠΑΣΙΑ (ΣΙΣΣΥ)

Γενικές επισημάνσεις – Σκοπός του σεμιναρίου

Στο μεταπτυχιακό αυτό σεμινάριο θα διερευνήσουμε τη δυναμική πολλαπλότητα που χαρακτηρίζει τη διαφοροποίηση και ταυτόχρονα το συσχετισμό των εννοιών της επιτέλεσης (performance) και της επιτελεστικότητας (performativity). Θα επιχειρήσουμε να ιχνογραφήσουμε την τελεστική και επιτελεστική διάσταση του πολιτισμού, έτσι όπως αποτυπώνεται στο πλαίσιο διαφόρων πεδίων όπως, η κοινωνική ανθρωπολογία, οι λαογραφικές σπουδές, το θέατρο, η λογοτεχνική και πολιτισμική κριτική, και η φιλοσοφία.

Αναφερόμενη σε μια ευρεία γκάμα της ανθρώπινης δράσης η επιτέλεση φαίνεται να εξέρχεται από την αποκλειστικότητα της σκηνής, του θεάτρου και της τελετουργίας (ιερής και κοσμικής) ή τις σαφώς ορισμένες μορφές του εκφραστικού πολιτισμού, και να εισέρχεται στο πεδίο της καθημερινής ζωής, του παιχνιδιού, της πολιτικής δράσης, των κοινωνικών ρόλων, της μίμησης, της γλώσσας, καταλύοντας εμφανώς τα όρια που διαχωρίζουν την επιτέλεση από τη μη επιτέλεση, την τέχνη από τη μη τέχνη. Συχνά εξάλλου η έννοια της επιτέλεσης έρχεται να μας «μιλήσει» για πεδία που μας ορίζουν «οντολογικά», όπως το φύλο μας ή η σεξουαλικότητα και η εθν(ικ)ότητά μας, και που φαινομενικά τουλάχιστον προϋποθέτουν «ουσίες» και όχι «επιτελέσεις».

Στο ακαδημαϊκό πεδίο η έννοια της επιτέλεσης αναδεικνύεται ως ιδιαίτερα δημοφιλής τα τελευταία χρόνια και το έντονο ενδιαφέρον γι' αυτήν φαίνεται να αντανακλά μια σημαντική επιστημολογική μετατόπιση από το πολιτισμικό «τι» στο πολιτισμικό «πώς», από τι «τι» των επιτελεστικών δραστηριοτήτων στο «πώς» των επιτελεστικών συμπεριφορών, από το «συμβάν» στη «δράση».

Εκκινώντας από το «είναι» της επιτέλεσης, «παραδοσιακά» πεδία, όπως για παράδειγμα αυτό της τελετουργίας, των «πολιτισμικών επιτελέσεων» και της προφορικής λογοτεχνίας, το σεμινάριο θα διερευνήσει στη συνέχεια τη σημαίνουσα αυτή μετατόπιση εστιάζοντας στις πολυάριθμες επιτελέσεις της καθημερινής ζωής, και στον τρόπο που δημιουργούν «πεποιθήσεις» – δημιουργούν τις κοινωνικές πραγματικότητες τις οποίες διαδραματίζουν. Σε αυτή μας την πορεία θα έρθουμε αντιμέτωποι και θα επιχειρήσουμε να συνδιαλλαγούμε με σημαντικότερα ζητήματα, όπως τα ακόλουθα:

Με ποιον τρόπο τα κοινωνικά υποκείμενα διακρίνουν αυτό που ονομάζουμε “καθημερινό” ή “πραγματικό” από το “τελετουργικό”, το “θεατρικό”, το “πλασματικό», το «επιδεικνυόμενο»; Ποια η σχέση μεταξύ «πραγματικότητας», «μίμησης» και «αναπαράστασης»; Ποιος επενδύει σε τέτοιες μορφές διάκρισης, πώς και γιατί; Ποιος τις αμφισβητεί; Και αντίστροφα ποιες είναι οι υλικές, κοινωνικές ή επιτελεστικές διασυνδέσεις μεταξύ της επιτέλεσης και των άλλων πεδίων της κοινωνικής ζωής; Πώς και γιατί μια επιτέλεση παράγει μια αίσθηση του «πραγματικού»; Πώς οι επιτελέσεις και η επιτελεστικότητα αυτών σχετίζονται με την παραγωγή κοινωνικών ταυτοτήτων, εξουσίας, χώρων κλπ; Πώς, επιπλέον, πολιτισμικά διαφοροποιημένες και ιστορικά ιδιαίτερες ταυτοτικές κατηγορίες, όπως το φύλο, η σεξουαλικότητα, η εθνότητα, η φυλή

«επιβάλλουν» και «εγγράφουν» στην επιτέλεση τους κοινωνικές συνθήκες, ιδεολογίες, αισθητικά πρότυπα και ευρύτερα συστήματα γνώσης και εξουσίας;

Πεδία Διαλέξεων

- Τι είναι επιτέλεση
- Τελετουργία και Παιγνίδι
- Πολιτισμικές Επιτελέσεις
- Θέατρο- αντιθέατρο- καθημερινότητα
- Επιτελεστικότητα και γλώσσα- ομιλιακά ενεργήματα
- Οι πολιτικές της επιτέλεσης
- Επιτελώντας το φύλο και τη σεξουαλικότητα
- Επιτελώντας την εθν(ικ)ότητα
- Επιτελώντας τη φυλή

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Austin, J. L. (2003). *Πώς να κάνουμε πράγματα με τις λέξεις*. Αθήνα : Βιβλιοπωλείον της Εστίας.

Bauman, R. (1975) "Verbal Act as Performance". *American Anthropologist* 77 (2), pp. 302-311

Bhabha, H. (1984). "Of Mimicry and Man: The ambivalence of colonial discourse". *October*, Vol. 28, *Discipleship: A Special Issue on Psychoanalysis*.

Butler, J. (2009). *Αναταραχή Φύλου: ο φεμινισμός και η ανατροπή της ταυτότητας*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια

Carlson, M. (2014). *Performance: μια κριτική εισαγωγή*. Αθήνα: Παπαζήσης

Certeau, de M. (2010). *Επινοώντας την καθημερινή πρακτική: η πολύτροπη τέχνη του πράττειν*. Αθήνα: Σμίλη

Derrida, J. (2003). *Η γραφή και η διαφορά*. Αθήνα: Καστανιώτης

Diamond, E. (1989) «Mimesis, mimicry, and the 'true-real'», *Modern Drama*, 32, σελ. 58-72

Goffman, E. (2006). *Η παρουσίαση του εαυτού στην καθημερινή ζωή*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια

Huizinga, J. (1989). *Ο άνθρωπος και το παιχνίδι: Homo Ludens*. Αθήνα: Γνώση

Phelan, P. (1993) "The ontology of performance: representation without reproduction" στο *Unmarked: The Politics of Performance*. New York: Routledge, σελ. 146-166

Schechner, R. (2002). *Performance Studies: An Introduction*. London: Routledge

Schechner, R. (2011). *Θεωρία της Επιτέλεσης*. Αθήνα: Τελέθριον.

Singer, S (1972). When a Great Tradition Modernizes. New York: Praeger

Turner, V., (1969) *Ritual Process. Structure and Anti-structure*. London: Routledge

Van Gennep, A (2016). *Τελετουργίες διάβασης: Συστηματική μελέτη των τελετών*. Αθήνα: Ηριδανός